

MAGYAR-HOLLAND SZEMLE

TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI LAP

A „MAGYAR-HOLLAND TÁRSASÁG” HIVATALOS LAPJA.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VIII., ÜLLŐI-UT 4 SZ.
TELEFONSZÁM: J. 461—97—98—99.

Egy hollandi kölcsön

A magyar szerzetesrendek között kimagasló eredménnyel szolgálja a magyar kultúra érdekeit öt országban az Isteni Megváltó Leányai női szerzetesrend. A Redemptoros nővérek 1860-ban jöttek Magyarországra és Sopronban építették fel anyaházukat, melyhez a csonkamagyarországi tartományon kívül a csehországi, az ausztriai, a jugoszláviai és az amerikai provinciák tartoznak. A rend Sopronban hatalmas intézetet tart fenn, melyben elemi, kereskedelmi és polgári leányiskola és 400 bennlakót elszállásoló internátus van; ez az intézet párját ritkítja nemcsak Magyarországon, de messze külföldön is. A 800 tagból álló rendnek az országban ezenkívül számos helyen van telepe kórházakban és iskolákban és Budapesten a Szent Margit gimnáziumot és internátust tartja fenn. Egész Lágymányos egyetlen katolikus leányiskoláját a Redemptoros nővéreknek köszönheti; 260 elemi és gimnáziumi növendék részére mindezideig a Váliúti iskolában kaptak a fővárostól tantermeket, amelyek azonban csak nagyon szűkösen és egészségtelenül összezsúfolva tudták befogadni a tanulóifjúságot. A főváros kénytelen volt tavaly felmondani a rendnek ezeket a helyiségeket, mert saját iskolái részére már régebben szükség volt azokra, azonban egyidejűleg ingyen felajánlott a nővéreknek 2500 négyszögöl telket a Ménesi-úton iskolaépítés céljára.

A nővérek ekkor nemes eltökéléssel elhatározták, hogy kölcsönt vesznek fel és maguk erejéből felépítik az új iskolát. A győri püspök, akinek egyházi fönnhatósága alá a rend tartozik, a győri székeskáptalan, a kultusz- és a pénzügyminisztérium egymásután megadták hozzájárulásukat a kölcsön felvételéhez, annál is inkább, mert a kölcsön felvételei igen előnyösek a jelenlegi viszonyok között és a fontos kultúrérdekeket szolgáló hitel kellőképpen fedezve van, mert a rend fáradhatatlanul szorgalmas tagjai „efficiency“-vel dolgoznak, hogy pénzügyi eredményeikkel akár milyen ipari vagy kereskedelmi vállalatot felülmúlnak. Mi sem bizonyítja jobban ezt a körülményt, mint az, hogy a Magyar-Olasz Bank hajlandónak mutatkozott a kölcsön garantálására.

A 900.000 holland forintos kölcsönt az amsterdami Arnold Gilissens Bank nyújtotta, aki egyébként a Premontrei Rendnek és a Katolikus Vallásalapnak adott a multban nagy összegű kölcsönöket, melyekből többek között a Premontrei Rend hatalmas gödöllői intézete is létesült. A bank vezérigazgatója Pieter Gilissen, Wentges igazgató kíséretében személyesen jött Budapestre a kölcsönszerződés aláírása végett. Miután a megejtett szakértői vizsgálatok úgy pénzügyi fedezeti, mint építészeti szempontból teljesen kielégítőek voltak, megtörtént a kölcsönszerződés aláírása, melyben a Hollandsche Garantie et Trust Compagnie szerepel, mint Trustee és Arnold Gilissens Bank a 25 éves lejáratú 8 százalékos kötvényeket 93 és háromnegyed százalékos árfolyamon vette át, ami az utolsó két év legmagasabb folyósítási árfolyamának mondható és igen előnyös a jelenlegi viszonyok között. Amint Hollandiából jelentik, a kötvények plaszírozása már megtörtént és pedig teljes sikerrel.

Jövőre már saját otthonukban fogják a Redemptoros növénkek taníthatni növendékeiket. Az elemi és gimnáziumon kívül mintegy 120 főre alkalmas internátus is fog épülni.

Észak Velencéje

A'dam-ról, ahogy a hollandusok Amsterdamot becézik, valóban el lehet mondani, hogy Hollandia Velencéje, hol széles, hol szűk utcákat minduntalan kettészelik az úgynevezett gracht-ok, vagyis olyan utcák, amelyeknek közepén csatorna folyik, ettől jobbra és balra van a kocsút és emellett sorakoznak az ódon házak, amelyeknek a homlokát legyezgetik a csatorna partján sorakozó fák ágai. A különbség Velencével szemben legföljebb annyi, hogy a vízen nem gondolák siklanak, hanem uszályhajók, meg rakodva áruval.

Amikor az idegen bolyong az évszázados utcák és fásoros gracht-ok között, minduntalan érdekes impressziók lepik meg, a poézisnek és az északi nyers kommercializmusnak furcsa vegyülékei. A sokat utazgató és sokat olvasó embernek általában megvan az a rossz szokása, hogy előre megalkotott ítélettel keres fel idegen országokat. Így például Hollandiáról az a nézet van elterjedve, hogy hideg, boszantóan józan ország, nyugodt, fölényes és unalmas emberekkel. Amikor azután az ember idejön, lépten-nyomon azt tapasztalja, hogy ez tévhit, mert ha a hollandus józan és nyugodt, emellett pedig a jólétében és biztonságában fölényes is, azért még korántsem hideg és merev, hanem ellen-

kezőleg: kitünő érzéke van a humor iránt és mindenben észreveszi a poézist; nem szentimentáliskodó, de meleg szíve van.

Különös hangulatokkal találkozik az ember, például az amsterdami tőzsde mögötti városrészben. Ez teli van apró, piszkos házakkal, amelyeknek az emeletein legtöbbszöyre lakások és irodák vannak, az utcára nyíló bolthelyiségben pedig raktárak. Az egész olyan, mint egy kikötőváros, a szűk utcák teli hulladékkal, utcai árusokkal, kocsmákkal, sötét boltokkal, piszkos gyerekekkel, rosszarcú suhancokkal, kézikocsikkal, rozoga lámpákkal. De mindezt átszövi az a kikötővárosbeli hangulat, amely mindezt elfogadhatóvá teszi. Valami romantika van a levegőben, amelyben a félrerúgott narancshéj nem látszik szemetelésnek. És amint az ember így barangol, egyszerre valamivel nagyobb élénkséget érez, a mellette elgördülő biciklikén mindenki ugyanazt a nótát fütyöli, vagy énekli, amíg aztán kiderül, hogy honnan ez a nagy harmonia. A szomszédos uccában ugyanis egy verklis ütötte fel tanyáját és ahogy biciklikén elsuhannak mellette az emberek, fölkapják és viszik magukkal a dallamot, amelytől pár perc múlva már az egész negyed visszhangzik. Már idehallatszik a verkliszó, amint kibukkanunk az egyik sikátorból az utunkat keresztező gracht-ra. Jobbról egy uszály siklik át a feldomborodó híd alatt, balról pedig egy hatalmas templom hátsó falai állnak útjába az elkanyarodó csatornának, a fasortalan gracht-nak. Az ódon templomfal, a suhanó uszály lassú mozgása és a verkliszó, amelyet minden ott ödöngő suszterinas füttye visszhangoz, mindebből olyan impresszió csapja meg az embert, mintha a régi némafilm korában valami csodaszép velencei filmet nézne zenekísérettel.

Az uszály azután megáll, az orrát és a farát odakötik a parton álló cölöpökhöz, egy-két pallón át hamar kigördítik belőle az olajos hordókat, nem telik bele tíz perc és a hajó már siklik tovább a vízen. És ahogy pillantásunk a kis grachton lévő házacskára esik, egyszerre rájövünk arra, hogy milyen praktikusak ezek az egész várost behálózó grachtok. Minden, a gracht partján álló ház valósággal bent van a kikötőben, az ablakai a szemben lévő City-re néznek, boltjába az uccai járókelők is bejárhatnak, pincéjébe pedig olcsón, könnyen és gyorsan lehet beraktározni az árukat, amelyek a csatornán szállíthatók ide úgy a kikötőből, mint a pályaudvarról. Ennek a kis eldugott városnegyednek tehát olcsó és praktikus összeköttetése van az egész várossal.

Igaza van tehát annak a nyugalomba vonult hollandus hajóskapitánynak, aki nem autót tart magának, hanem motorcsónakot, mert azt mondja, hogy Hollandiában alig

van olyan város vagy falu, ahova a csatornákon át nem lehet eljutni, ő tehát inkább az olcsóbb és romantikusabb motorcsónakon jár.

Van azonban természetesen Amsterdammak olyan része is, ahol észre sem lehet venni a velencei jelleget. Ilyen az a'dami főtér, a Rembrandt-plain. Itt épül most az egyik hollandus nagybanknak egy palotája, ettől jobbra pedig a legnagyobb amsterdami filmszínház áll, itt mutatják be a *Melodie des Herzens* című magyar tárgyú filmet. A bejáró felett Willy Fritsch huszárcsákós feje mosolyog az amsterdami lányokra, fölötte pedig a holland nyelven való reklám:

Eerste sprekende en zingende meesterwerk.

A bejárónál osztogatják a filmben énekelt magyar nóták — német szövegét. Ezek közül az egyik gyorscsárdásnak olyan jól sikerült a német textusa, hogy érdemes följegyezni. A dallama arra megy, hogy:

A faluban nincs több szép lány,
csak kettő, csak kettő,
az egyiket elszerezte
a jegyző, a jegyző,
a másik meg a kapuban
neveti, de neveti,
hogy őt meg a segédjegyző
szereti, szereti...

Ennek a gyors ritmusnak minden iramát kihozza ez a sikerült német vers:

Heut' komm' ich zu dir mein Mädel
im Galopp, hopp, hopp, hopp
Heut' braust mir der Wein im Schädel
im Galopp, hopp, hopp, hopp
Immer bin ich brav geblieben
jetzt ist Stopp — hopp, hopp, hopp
Tanzen will ich heut' und lieben
im Galopp, hopp, hopp, hopp...

Másik nagy tere Amsterdammak a királynő itteni palotája előtt van. Hatalmas hotel- és bankpalotákra nyílik itt kilátás, de ezeknél is inkább leköti az ember figyelmét két érdekes épület. A főposta, amely a királynő óriási palotája mögött húzódik meg, a másik pedig a térbe torkolló széles bulváron épült tőzsdepalota, amely főképp abból a szempontból érdekes, hogy a hollandusok szerint ebben az épületben öntötték először formába azt a modern építészeti stílust, amelynek csupán elágazásai a ma világszerte dívó angol-szász-német stílusok.

Maga az épület első pillanatban meghökkenti az embert.

Száraznak, hidegnek és nemcsak színében, hanem formáiban is szürkének találjuk és csak ha alaposabban vesszük szemügyre, látjuk meg benne az építkezésnek azt a modern fel-fogását, hogy nem a homlokzatot komponálják meg először, hogy a falak közé beosszák a szobákat, hanem ellenkezőleg: teremről-teremre szerkesztik meg az épület igazi célját, a tartalmát és ehhez igazodik azután a homlokzat.

Ez a tőzsdeépület a maga logikus egyszerűségével és monumentalitásával valóban stílusos megnyilvánulása ennek a nagy kereskedővárosnak. (*Budapesti Hirlap.*)

Magyar-holland krónika

Sebestyén Jenő

teológiai igazgató az amsterdami egyetem díszdoktora

Amsterdamból jelentik: A református egyetem hétfőn kezdte meg jubileumi ünnepségeit fennállásának félszázados évfordulója alkalmából. Ugyanekkor avatták tiszteletbeli doktorrá H. Colijn volt holland miniszterelnököt, a hírneves misszionárius *Bakkert-Hullmann* ismert egyháztörténészt és *Sebestyén Jenő* dr-t, a budapesti református teológiai akadémia igazgatóját, a *Kálvinista Szemle* felelős szerkesztőjét. *Sebestyén Jenő* doktorráavatásának szertartását az amsterdami egyetem kiváló professzora, Magyarország régi barátja, F. W. *Grosheide* dr. végezte. A felavatás után *Sebestyén Jenő* meleg szavakban köszönte meg az őt ért rendkívüli kitüntetést s azt a kérést intézte a holland társadalom jelenlevő vezetőembereihez, őrizzék meg szeretetüket továbbra is a magyar nemzet és a magyar református egyház iránt.

A magyar cukrászok sikere Hollandiában

A „Magyarság“ egyik képesmellékletének hasábjain többek között két érdekes képpel találkozunk az olvasó. Egy cukorból készült „török templom“ és egy cukorból készült „római kapu“ — két első díjat nyert cukrászati mű fényképét mutatja be. Magyar cukrász kezemunkája s külföldi, utrechti, nemzetközi kiállításon nyert vele első díjat *Lehóczky Béla*, a hollandiai Gerson Áruházcsoport cukrászfőnöke. Mert a magyar cukrászok is — akárcsak a magyar karrikaturisták — igen jó elhelyezkedési alkalomra találnak a külföldi metropolisokban. Világvárosi szállodák és nagyforgalmú éttermi üzemekben, ha magyar szakáccsal nem is, de magyar cukrásszal mindig lehet találkozni. Sőt amióta a nagy áruházak is uzonnázó- és éttermi üzemeket állítottak fel helyiségeikben, kapva-kapnak a jó bizonyítvánnyal rendelkező magyar cukrászok után. A hollandi Gerson Áruházcsoportnál, például, öt magyar cukrász működik, sőt ennek a mintegy hatvan áruházzal rendelkező holland alakulatnak *Lehóczky Béla* személyében a cukrászfőnöke is magyar. A *Vaderland* azt írja, hogy

Lehóczky Béla és társainak tortái, süteményei — „fabelachtig“ s általában annyira „phenomenaal“, hogy a magyar cukrászoktól egész Hollandiában sokat tanulhatnának. S azóta a hágai közönség fokozottabb mértékben keresi, vásárolja a magyar tortákat, mignonokat, a magyar feásüteményt. De a magyar cukrászok kezemunkájával újabban a holland kirakatokban is sokszor lehet találkozni. Porcukor, zselatin, víz és ecetsavból gyúrt anyagból — mikor már ez a massa megszáradt — nagyszerű figurákat mintáznak a magyar cukrászok. Legutóbb, például, a hágai Békepalota cukorból készült másával keltettek feltűnést, úgyhogy elmondható, hogy Hollandiában nagy sikerük van a magyar cukrászoknak.

Az új flottatörvény

Az új flottatörvényt, mely egy cirkáló és egy modern ágyúnaszád építésére kb. egymillió forintot irányoz elő, 61 szavazattal 33 ellenében elfogadták. A holland hadügyminiszter az új flotta-építési tervet az anyaország és főleg az indiai gyarmatok védelmi szükségleteivel okolta meg. A kommunista képviselő beszéde viharos jeleneteket idézett elő, mely a szónok kizárását vonta maga után.

Holland-India állandó harcban áll az ópium-csempészekkel

Sumatra, Jáva és Borneo szigetei közül a holland gyarmatosítás a legnagyobb munkát Jáva szigetén végezte. Insulindeknek — ahogy röviden a holland gyarmatokat hívják —, az alkirálya is a jávai Batáviában építette föl rezidenciáját. Maga Batávia ma már nagyszabású keleti metropolis, ahol egymillió fehér, sárga és félbarna ember éli világát. Természetes tehát, hogy a legjobban megorganizált holland-indiai kikötőt is Batávia, a holland-indiai főváros közelében kell keresnünk. S valóban. — Tandjong Prioknak mélyen a tengerbe nyuló mólói között ma már a világ összes hajóstársaságának úszópalotái kikötnek, hogy fölkeressék Holland-Indiát. Holland-India, ez a természetáldotta szigetrengeteg — elmondhatjuk — valóságos aranybánya. Kávéval, rizzsel, dohánnyal, petróleummal árasztja el a világot, szinte föl sem sorolható exportcikkeinek a száma. Mégis Tandjong Priokba a nagy hajók nem érkeznek — üresen! Mert ennek a tengeri kikötőnek nemcsak az export, hanem az import forgalma is óriási! Évente milliárd és milliárd forint értékű áru kerül itt az elevátorok és az emelő villamosdaruk ölelő karjai közé és mert a hollandus szigorúan ügyel arra, hogy minden export- és importcikket megvámoljon, Tandjong Priok forgalmából mérhetetlen nagy jövedelme van az államnak.

Rendőrhajók őrzik Jáva partjait.

De kell is egy jól működő apparátus ahhoz, hogy egy ilyen nagyforgalmú kereskedelmi kikötőben egyetlen egy láda se maradjon vámolatlanul! Különösen, mióta az ópium-, morfium-, kokain- és tűzköcsempészek egész hadjáratot indítottak Holland-India ellen. Van Duyn, a holland-indiai vámtábornok vezetése alatt Tandjong Priokban 440 európai s 1200 benszülött, zöldparolis vámőr ügyel arra, hogy a csempészek munkáját megzavarhassa, sőt most külön rendőrhajókat szerveztek s ezek nemcsak a nagy kikötő felé úszó hajókat ellenőrzik, de őrzik Jáva partjait is, hisz Batáviától Tjeribenig, mintegy 250 kilométeres távolságon — Tandjong Priokon kívül — egyetlenegy szabályszerű kikötő s vámállomás nincs és így a hegyekkel és őserdőkkel szegélyezett tengerparton sok jó alkalom nyílik arra, hogy a csempészhajó leadhassa tiltott áruit.

A jávai nem tud meglenni — izgatószerrel nélkül.

A Nagy-Kelet népe, elsősorban a sárga kínai, azután India, Szumatra és Jáva barna, félbarna és fekete bőrű lakosai élnek-halnak az izgatószerrel után. Ópium kell nekik, de ha az nincs, úgy jó a morfium, vagy a kokain, sőt legrosszabb esetben — hamar megbarátkoznak a konyakos flaskával is. Málnaszörp, limonádé, bor, sör — nem kell a Kelet fiainak. A durva, goromba szesz után vágyik, a kábító, sötét teát issza, ópiumot szív és eszik, morfiummal él és a kokaint élvezi. De Jávában már senki sem kaphat licenciát ahhoz, hogy üzletében, kávéházában ópiumot élvezhesenek. Viszont a régi licenciásoktól ezt a jogot nem is lehetett bevonni, mert egy ilyen intézkedéssel a legsúlyosabb zavargásokat idézhetné elő. A kormány gyarmatainak egész területén az ópium, tűzkő és más hasonló fontosságú cikkek kereskedelmében — monopóliumot biztosított magának.

De ne felejtsük el, hogy ha a sok rossz között kell választani, akkor a holland kormány is inkább az ópium és morfium élvezését tűri el, mintsem hogy a holland-indiai szigeteken az iszákosság üsse fel fejét. Mert, akik ópiummal és morfiummal doppingolják magukat, azok inkább elkábulnak és elalélnak, de akik az erős konyakkal és szilvóriumokkal, pálinkákkal akarják csillapítani idegeiket, azok a goromba szesz hatása alatt készek néha rombolni és törni is, belekötnek társaikba és a hatóság embereibe, rombolásaikban vakká lesznek s végeredményben úgy önmaguknak, mint az államnak rengeteg kárt okoznak. Így érthető, hogy az ópiumkereskedelmet Holland-Indiában sem törlik le, csak ellenőrzik és csökkentik, de miután a mai gondterhelt világban Kelet népe fokozottan vágyik és használja a kábítószereket, érthető az is, hogy Kínában sok helyütt kivesznek a rizsföldek s helyette a kínai mákot termel, hogy annak termését, az ópiumot, zúgkereskedők útján — a rizshez képest jobb áron s könnyebben — hozhassa forgalomba.

Hallatlan cselszövással csempészik az ópiumot.

Egy rakomány cementes-zsák, hajszálnyira egyformák, mégis van Duyn emberei csak minden harmadikhoz nyulnak s ime a zsák közepén — ópium fekszik. Kínaiak, rongyosak és néha bűzlenek is, nincs subájuk, kapájuk, még egy fejszékük se, mint a vándor kubikusnak, csak a cipőjük kopog... Facipőt hordanak, de erre a kopogásra van Duyn emberei figyelmesebbek lesznek s ime, a duplatalp között ópiumra találni. Csak a csempészés érdekében néztek ki ilyen rongyosnak is! És a zsíros kalapjukban kettős bélés van, kettős feneke van a faládájuknak is. Amott egy előkelő ruhás kínai ép egy szállítmány halkonzerv adatait mondja írásba a vámőrnek. De van Duyn másik két embere már figyeli őket! És egy félóra múlva nem hal, hanem ópium kerül ki a konzerves dobozokból. Vagy — szardínia érkezett. És e téren rendkívüli gyakorlat felett rendelkező vámőr, egy kis vignetta szakadásra lesz figyelmes. Aztán felbontja a szardíniás dobozt. Tűzkő van benne. A 152 doboz szardíniáért nagy összeget kellene a vám-pénztárnál fizetni — ha minden szardínia helyett tűzkő lenne. A „pardon“-t a vám őrei Holland-Indiában nem ismerik. Nemcsak azért, mert még nemrégiben is az ilyen elkobzott áru a vámőrt illette meg, illetve az ügyes vámőrnek az állam az elkobzott csempészáru értékének 60 százalékát készpénzben kifizette (ma már csak bizonyos prémiumot kapnak!), hanem azért is, mert van Duyn emberei fejükkal és állásukkal felelnek, ha az előírt gondosságot bárkivel szemben is elmulasztják.

Az ópiumcsempészek állják a harcot.

Azonban abban a rettenetes nagy forgalomban, mely ma a nagy keleti kikötőket annyira jellemzi, nem lehet mindenkit s minden ládát, minden rakományt alaposan átvizsgálni. Ez a detektív munka rengeteg időt s rengeteg személyzetet igényelne. Éppen ezért maga van Duyn vámtábornok is elismeri, hogy a gyakorlatban a minden trükkel megkent, rendkívül élelmes kínaiak két-három csempészrakományt is landoltatnak, míg végre sikerül a hatóság embereinek rajtaütöni a csempészeken. Pénzbüntetésre hiába ítélik a kínai csempészt, mert — nem tud fizetni. Lecsukni sem lehet, hisz rengeteg a csempész és akkor rengeteg börtönt kellene építeni s fenntartani. Így nincs más hátra, minthogy elkobozzák a csempészárut. S a kínai szemében ez a legegyszerűbb megoldás, mert hisz a már sikerrel átcsempészett rakományokon úgyszólván keresett.

Az ópiumcsempészek tehát állják a harcot. Hiába a nagy vámőrsereg, hiába a cirkáló rendőrhajók, ők új és új trükkhöz folyamodnak, mindent megpróbálnak, csak a tisztességes kereskedelemre nem hajlandók.

Ki fog győzni ebben a harcban? Ez már egy más kérdés. A Singapore—Jáva—Ausztrália és a Jáva—Kína—Japán vonalakon mindjobban szorul és szorul a gyűrű a csempészek körül.